

אשיוחה בקבוק

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

פרשת
אזא

אשיחה בחק"ד

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחק"ד (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

תוכן הענינים

- ג בעלי חטא הלשון - אין להם תקומה.....
- ד 'ארבעה אבות נזיקין' וההתרחקות מהם.....
- ד מנות וחיים ביד הלשון.....
- ה בעוון הלשון - מתעורר ה'נחש הגדול' לקטרג על ישראל.....
- ו 'המו ככלב ויסובבו עיר'.....
- ז לא אסדר קדושין למלשין, ויהי מה!.....
- ז המרת אסור לשון הרע - כנגד ג' עברות המורות.....
- ח זכירת מעשה מרעים - למוד גדול.....
- ח דואג האדומי - גאון הדור שירד לשאול תחית.....
- ט ה'מתנה הגדולה' של המספר בגנות חברו.....
- י אסור 'לשון הרע' - אפילו על אמת.....
- י דין 'אבק לשון הרע'.....
- יא לשון הרע - מתי מתר לספר?.....
- יא התר מסירת מידע לתועלת.....
- יב התר גנוי מעשים רעים של אדם.....
- יג קדם שמוציאים דבור מהפה - צריך לישב עליו ז' נקיים!.....
- יד "והוא נאה דורש נאה מקיים".....
- יד שמחת ה'הפץ חיים' ביום ה'לדתו ה-90.....
- טז ספרי ה'הפץ חיים' - כל מלה תורה.....
- טז זהירות הדבור - כזהירות המאכלות.....
- זא 'אלקי נצר לשוני מרע'.....
- זא ספור נפלא על חשיבות התפלה.....

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת זכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שִׁיחָה לְפְרִשְׁת וְאַרְא

חִזּוּק בְּעִנּוּן קִדְשַׁת הַדְּבֹר

- אוֹתִיּוֹת הַשִּׁפְת, רוֹמֵז לְבַעֲלֵי חֹטָא הַשִּׁפְתִּים, לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁקָר וְדִבְרֵי חֲנֻפָה. "וְהַשְׁעֵרָה" - אוֹתִיּוֹת 'הַרְשָׁעָה' רְמֵז לְבַעֲלֵי גְאוּה, "גִּבְתָּהּ" - יְכַלּוּ וְיֵאבְדוּ לְעֵתִיד לְבֵא. וּמִפְּנֵי מָה עוֹנָם חֲמוּר כָּל כֶּף עַד כְּדֵי כְלִיּוֹן וְאַבְדוֹן? "כִּי הַשְׁעֵרָה אָבִיב" - יְדוּעַ מִדִּבְרֵי הָאָר"י (שַׁעַר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ תַּקוּן ז') שֶׁלְכָל הַחֲטָאִים אֵין אַחִיזָה לְפָגַם אֲלֵא בְאוֹתִיּוֹת וְיֵה שְׁבִשְׁם הוּי"ה, שֶׁהֵן הָאוֹתִיּוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת, חוּץ מִהַחֲטָא שֶׁל הַגְּאוּה שֶׁבְכַחוּ נִאֲחִזוֹת הַקְּלָפוֹת אֲפֵי בְאוֹתִיּוֹת י"ה שְׁבִשְׁם ה', שֶׁהֵן אוֹתִיּוֹת הַפְּנִימִיּוֹת הָעוֹלוֹת גִּימְטְרִיא גְאוּי"ה, עַל כֵּן אָמַר 'כִּי הַשְׁעֵרָה אָבִיב', דְּהֵינּוּ שְׁרָשַׁעַת בְּעַל גְּאוּה מְבִיאָה כְּבִיכּוֹל פָּגַם בְּאוֹתִיּוֹת י"ה שְׁבִשְׁם הוּי"ה - י"ה גִּימְטְרִיא אָבִיב. "וְהַפְּשֵׁתָה גִבְעַל" - דְּהֵינּוּ שְׁבַעֲלֵי הַלְשׁוֹן (הַרְמוּזִים בְּאוֹתִיּוֹת הַשִּׁפְתָה - הַשִּׁפְת) הַסִּירוֹ מֵעַל גִּבְסָם עַל ה' יִתְבָּרַךְ וְשָׁמוּ תְמוּנָתוֹ עַל הַסְטְרָא אַחְרָא, כְּמֵאֵמַר הַפְּסוּק (תְּהִלִּים יב, ה'): "אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלִשְׁנֵנוּ נִגְבִּיר שְׁפָתֵינוּ אֲתָנוּ מִי אֲדוֹן לָנוּ", וְזֶהוּ 'גִּבְעַל' - גִּבְעַל ע"ל, שֶׁשָׁמוּ עַל גִּבְסָם עַל סְטְרָא אַחְרָא כְּאֵמַר, לְפִיכֶן נִכְפוּ וְאֵין רְאוּי שְׁתַּהֲיָה לָהֶם תְּקוּמָה וְתִקְנָה לְעוֹלָם וָעַד.

אוֹלָם לְעַמְתָּם הַצְדִּיקִים שְׁפִיחָם מְמַלֵּל רְבִירְבֵן בְּדִבְרֵי תוֹרָה וְקִדְשָׁה, וְכָל הַנְּלוּיִם עֲלֵיהֶם - הַמְחִזִּיקִים בָּהֶם וְהַמְטִים אֲנָן לְשִׁמְעַ דְּבִרְיָהֶם - יִזְכוּ לְטַל שֶׁל תְּחִיָּה לְעֵתִיד לְבֵא, וְזֶהוּ 'הַחֲטָה' - חֲטָה גִימְטְרִיא כ"ב, הַצְדִּיקִים הַעוֹסְקִים בְּכ"ב אוֹתִיּוֹת הַתוֹרָה, 'וְהַכְּסָמָת' - הַפּוֹמְכִים וּמְחִזִּיקִים אֶת בְּעֲלֵי תוֹרָה, וְהַפּוֹמְכִים אֶת אֲזַנָּם לְשִׁמְעַ מִפִּיהֶם דְּבִרֵי תוֹרָה, כָּל אֵלוֹ 'לֹא נִכְפוּ כִּי אֲפִילַת הַמָּה', פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת נַעֲשֶׂה לָהֶם מֵאַחַר שֶׁאֲחִזּוּ בַתוֹרָה הַנִּקְרָאת פְּלֵאוֹת תוֹרַת חַיִּים.

בְּסִיעֵתָא דְשְׁמַיָא, מְצוּיִים אָנוּ בִימֵי הַשׁוֹכְבִי"ם הַקְּדוּשִׁים, אֲשֶׁר עַל פִּי דְבִרֵי רְבוּתֵנוּ הַמְקַבְּלִים נ"ע צְרִיף כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים לְהַתְחַזֵּק בָּהֶם בְּיַתֵּר שְׂאֵת בְּעִנּוּן שְׁמִירַת בְּרִית קִדְשׁ, וְלַחֲפֹשׂ עֲצוֹת וְתַחֲבּוּלוֹת עַל מְנַת לְשִׁים לְעֲצֻמוֹ גְּדָרִים וְסִיגִים שְׁיִסְיַעוּהוּ לְשִׁמּוֹר עֲצֻמוֹ מִכָּל דְּבַר רַע.

גְּלוּ לָנוּ רְבוּתֵנוּ וְז"ל, כִּי שְׁמִירַת הַפֶּה וְהַלְשׁוֹן מְדַבְּרִים רַעִים מְהִיָּה הַגּוֹרֵם הַמְּסִיעַ וְהַמְּשַׁפֵּיעַ בְּיוֹתֵר עַל שְׁמִירַת הַבְּרִית, וְכִדְאִיתָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים (ע"פ סֵפֶר יְצִירָה פ"א) שְׁבִרִית הַלְשׁוֹן מְכוֹנֶת כְּנֶגֶד בְּרִית הַמַּעוֹר, וְהַכּוֹנֶה בְּזֶה שְׁכַפְּאֵשׁר הָאָדָם אֵינוֹ שׁוֹמֵר אֶת פִּיו - אֵין לוֹ סִיעוּעַ לְשְׁמִירַת הַבְּרִית. וְכֵּן פִּרְשׁוּ אֶת הַפְּסוּק: (קֹהֶלֶת ה, ה'): "אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיהָ לְחֲטִיא אֶת בְּשָׂרָהּ" - דְּהֵינּוּ שְׁבַעֲקָבוֹת חֹטָא הַפֶּה וְהַלְשׁוֹן עֲלוּל לְהִגִּיעַ לְפָגַם הַקְּדוּשָׁה (וְכִדְרָשׁוּ בַזֶּהר הַקְּדוּשׁ (דף ח, א) 'אֶת בְּשָׂרָהּ' - בְּשָׂר קִדְשׁ דַּחְתִּים בֵּיהַ בְּרִית קְדִישָׁא).

בְּעֲלֵי חֹטָא הַלְשׁוֹן - אֵין לָהֶם תְּקוּמָה

בֵּא וְרֵאָה כְּמָה חֲמוּר חֲטָאָם שֶׁל בְּעֲלֵי הַלְשׁוֹן, אֲשֶׁר הֵם מְמַשׁ שׁוּיִם בְּמַהוּתָם לְעוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה - פּוֹרְקִים עַל ה' יִתְבָּרַךְ, וּבְמִקּוֹם זֹאת מְשִׁימִים עֲצָמָם תַּחַת שְׁלִיטַת ה' סְטְרָא אַחְרָא וְכַת דִּילִיָּה, וּבְעֵבוֹר כֵּן, לְעֵתִיד לְבוֹא יִהְיוּ נִכְרְתִים בְּעוֹנָם וְאֵין לָהֶם קִיוֹם וְתִקְוָה לְעוֹלָם הַבָּא ר"ל.

וְכֵּן מְפָרֵשׁ מֵר זְקֵנֵי מְרַן 'אָבִיר יַעֲקֹב' זִיע"א (פְּתוּחֵי חוֹתֵם פְּרִשְׁת וְאַרְא) אֶת הַפְּסוּק הַנִּזְכָּר בְּפְרִשְׁתָּנוּ (שְׁמוֹת ט, לא-לב): "וְהַפְּשֵׁתָה וְהַשְׁעֵרָה גִּבְתָּהּ כִּי הַשְׁעֵרָה אָבִיב וְהַפְּשֵׁתָה גִּבְעַל. וְהַחֲטָה וְהַכְּסָמָת לֹא נִכְפוּ כִּי אֲפִילַת הַנְּהָה". "וְהַפְּשֵׁתָה"

פְּרִשְׁת וְאַרְא

הַבְּטָלָה - "עוד יש קרוב ללשון הרע מי שיושב קרנות, דכיון שיושב ובטל ויושב עם מדברי לשון הרעה - סופו להיות כמוהם".

הַמְרָמָה - "עוד יש מדה רעה אחרת נמשכת ממנה כמה רעות, והוא האדם המרמה בני אדם במשא ובמתנו, כי בזה בא לידי חמס ולידי גזל ולידי שבועת שוא וכמה רעות".

ובזה מבאר דרף רמז את לשון הפסוק (בראשית י'): "ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען".
‘וּבְנֵי חָם’ - חם רומז ליצר הרע ומדות הרעות נמשכות ממנו שהם בניו, א. 'כוש' - מדת הגאונה; פוש עולה בגימטריא גאון במלוי אתון (גימל-אלף-ויו-נון עם ד' כוללים), ב. 'ומצרים' - עולה בגימטריא לשון רומז ללשון הרע, ג. 'פוט' - לשון פטפוט, רומז ליושב קרנות שמתחיל בפטפוטי דברים, ד. 'וכנען' הוא המרמה בני אדם במשא ומתנו וכל עסקיו בחמס וגזל, כמו שנאמר (הושע יב, ח): "כנען בידו מאזני מרמה לעשק אהב", עוד כנען (עם הפולל) גימטריא חמס גם גזל - כל אלה באו מחמום יצר הרע.

מוֹת וְחַיִּים בְּיַד הַלְשׁוֹן

כפי שראינו לעיל בדברי מרן 'אביר יעקב' זיע"א, 'ומצרים' עולה בגימטריא 'לשון' - ואכן מתוך פרשיות שעבוד מצרים בהן אנו עוסקים בימים אלו, אנו למדים כי בסבת חטאי הלשון של מלשינות ודבורים רעים - היו ישראל נרדמים בעבודת פרוך ולא זכו להגאל גם לאחר שנים רבות. שהלא אחר שהוכיח משה לשני אנשים עברים נצים ואמר לרשע 'למה תפה רעך', ענה לו אותו איש עברי (שמות ב, יד): "ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני אתה אמר כאשר הרגת את המצרי?!", ומה כתיב אחריו (שם פס' טו) - "ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר", ופרש רש"י: ויירא משה - דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין (=מלשינים), אמר מעתה שמא אינם ראויין להגאל. אכן נודע

'אַרְבַּעַה אַבוֹת נְזִיקִין' וְהַתְּרַחֲקוֹת מֵהֶם
מרן 'אביר יעקב' זיע"א ב'פתוחי חותם' (פרשת נח) מונה את חטא הלשון בתור חלק מ'ארבעה אבות נזיקין' - הן ארבע מדות רעות ונפסדות שכלן תולדתו של היצר הרע, וכל אחת מהן היא בגדר 'שרש פרה ראש ולענה' - דהינו שאם נתפס בהם האדם ח"ו, סופו שיגרר וימשך לעבר עוד עברות ואסורים רעים ורבים פהנה וכהנה, ואלו הם; א. הגאונה, ב. לשון הרע, ג. הבטלה, ד. המרמה.

גאונה - "היא שרש כל הרעות שבעולם, ופקח עיניו וראה כמה הזהירה התורה וחקמים ז"ל על הגאונה, כי אמרו רבותינו ז"ל (סוטה ה, א): הגאונה אין עפרו ננער ואינו רואה פני שכינה, ואין מי שגורם לפ"מ ולילית הרמת ראש כמו הגאונה, ומהגאונה נמשכים כמה רעות כמו שאמרו רבותינו ז"ל, וכמו שאנו רואים בעינינו, דהגאונה - כל רע נמשך ממנה, דהגאונה אם יראה שום אדם מכבד ממנו, או אפילו כמותו, מרב גאותו מתקנא ממנו ושונא אותו, וכיון ששונא אותו הוא מבקש רעתו ואפילו דבר הגורם לו מיתה מבקש לו ואינו חושש, ועוד - הגאונה מבזה לכל אדם דאינו רוצה שיהיה שום אדם שוה אליו, ומעשי הגאונה רבו מלספר".

לשון הרע - "עוד מדה רעה אחרת גורמת לאדם כמה רעות והיא לשון הרע, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ערכין טו, ב) שקול לשון הרע כשלש עברות חמורות שהם עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, ועוד אמרו רבותינו ז"ל (שם) האומרו הורג שלשה. ונמשכים ממנו כמה מדות רעות, דמי שהרגיל לשונו לדבר לשון הרע - רע לא ימאס, דכל מה שיפתהו יצר הרע לומר אינו חושף פיו, ואינו חושף עצמו מלדבר אפילו לקדושים אשר בארץ הקודש, ונמשך מזה רכילות ומשלח מדנים בין אחים ובין איש לאשתו ובין אב לבנו. ועל כן אמרו רבותינו ז"ל האומר לשון הרע כופר בעקר שנאמר 'אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו'".

פְּרִשְׁת וְאַרְא

לכלות אפי בהם בתוך ארץ מצרים... ואעש למען שמי וכו' להוציאם מארץ מצרים".

ואם כן, לאחר הדברים החמורים שקראנו בדברי הנביא יחזקאל, איך לא הבין משה מה חטא יש ביד ישראל, ורק כשנצטרף לזה גם עון לשון הרע נתישבה דעתו?

ומישב ה' חפץ חיים' על פי המבאר בזהר הקדוש (פקודי דף רסד, ב) שפאשר מדבר האדם דברי מלשינות וגנות על רעהו, מתעורר ברקיע 'הנחש הגדול' - הוא השטן וס"מ - לעורר קטגוריא על העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וזו לשונו (בתרגום ללשון הקדש): יש רוח אחת שעומדת על כל אלו בעלי לשון הרע, שפאשר בני אדם מתעוררים בלשון הרע או אדם אחד שנתעורר בלשון הרע, מתעוררת הרוח הרעה הטמאה ההיא שלמעלה שנקראת סכוכא, והיא שורה על ההתעוררות ההיא של לשון הרע שפתחו בה בני אדם, והיא נכנסת למעלה וגורמת בזה ההתעוררות של לשון הרע מנת וחרב והרג בעולם, אוי לאלו שמעוררים את הצד הרע הזה, ואינם שומרים את פיהם ולשוונם, ואינם דואגים על זה, ואינם יודעים שבהתעוררות שלמטה תלויה ההתעוררות של מעלה בין לטוב ובין לרע וכו'. וכל דוברי רביל מעוררים את הנחש הגדול לדבר קטרוג על העולם, והכל הוא בשביל התעוררות לשון הרע, עד כאן.

מבאר שבלא חטא הלשון, לא נתן למקטרג הפח להתיר חרצבות לשונו ולהודיע למעלה את תועבות בני אדם, ואם כן מוכן היטב שמשה רבנו עליו השלום ידע שיש במצרים עונות גדולים מאד, אכן היה סבור מתחלה שאין בהם חטא הלשון, וממילא אין השטן יכול לעלות למעלה ולקטרג, ומעת שנודע לו כי יש בהם דלטוריא ומלשינות, אמר 'אכן נודע הדבר' - שבגין חטא לשון הרע ומלשינות, בא לפני הקב"ה קטרוג ומלשינות כבר על חטא עבודה זרה ושאר עוונות ופשעים שפשו.

הדבר - נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אמות להיות נרדים בעבודת פרוץ? אבל רואה אני שהם ראויים לכך.

ובהמשך הדברים אומר משה לפני הקב"ה (שם ג, יא): "מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים" ופרש רש"י: וכי אוציא את בני ישראל - מה זכו ישראל שתעשה להם נס ואוציאם ממצרים.

אומר ה' שפת אמת' (שמות שנת תרמ"א) - הלא בתחלה תמה משה מדוע נשתנו בני ישראל להיות בגלות, ועתה הוא שואל מה זכות יש להם לצאת ממצרים, איך יתכן הדבר? אלא מכאן אתה למד כי על ידי חטא הלשון מאבדים את כל הזכויות!

וממש כנגד טענה זו, ענה לו ה' "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על הקר הזה", ופרש רש"י: דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על הקר הזה לסוף שלשה חדשים שיצאו ממצרים... והיא הזכות העומדת לישראל. כי כאמור הפל תלוי בדבורו של האדם, ואף הזכות שבגינה יצאו לבסוף ישראל ממצרים היא על ידי שעתיד פיהם לדבר דבורים של תורה, וזהו שנאמר (משלי לא, יח) 'מנת ותיים ביד לשון'.

בעון הלשון - מתעורר הנחש הגדול לקטרג על ישראל

ובאמת כבר תמה רבנו החפץ חיים (שמירת הלשון ח"ב פ"ד), היאך יתכנו דברי רש"י שעקר חטאם של ישראל במצרים היה חטא הלשון, הרי הנביא יחזקאל עומד וצווח שהיה ביד בני ישראל באותה העת חטא חמור של עבודה זרה והאחזות בגלולי מצרים (יחזקאל כ, ח-ט): "וימרו בי ולא אבו לשמע אלי איש את שקוצי עיניהם לא השליכו ואת גלולי מצרים לא עזבו ואמר לשפך חמתי עליהם

פְּרִשְׁת וְאַרְא

הַדְּבָר בְּעֵינַי לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁהַדְּלוּתוֹ יֵשׁוּא מְעוֹרָר בְּפֹה הוּא עוֹלָה לְמַעַלָּה לְפָנַי כְּסֵא כְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא מְעוֹרָר בְּזֶה אֶת הַמְּקַטְרֵג הַגָּדוֹל עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְכֵן בְּשֵׁם הַזֶּהֱרַק הַקְּדוֹשׁ.

וְהִנֵּה מִכָּל זֶה נוֹכַח לְהִבִּין אֶת גְּדֹל הָעֲנָשׁ, שְׂרָאוּי לְבוֹא עַל הָעוֹן הַמֵּר הַזֶּה בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא... וְכֵּמָּה אָנוּ צְרִיכִין לְהִתְבּוֹשֵׁשׁ וְלִהְיוֹת מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאָנוּ מִתְפַּלְלִים אֵלָיו בְּיָמֵים נוֹרָאִים (פִּיּוּט לְעֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים): "הֵס קְטָגוֹר וְקַח סִנְגוֹר" וְאַנְחָנוּ בְּעֲצָמָנוּ עַל יְדֵי הַלְשׁוֹן הָרַע שֶׁלָּנוּ מְעוֹרָרִים אוֹתוֹ וְנוֹתְנִין לוֹ כַּח לְקַטְרֵג...

יְהוֹמוּ כְּפֹלֵב וְיִסּוּבּוּ עִיר'...

כְּתוּבוּ הַמְּקַבְּלִים (חֲמִדַת יָמִים יו"ט פ"ד) שֶׁהַמְּדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע וְדַבְּרֵי מְלִשְׁנוֹת, עֲנִשׁוּ שְׂמִתְגַּלְגֵּלֵת נִשְׁמָתוֹ בְּכֹלֵב שְׂחֹזֵר נוֹבַח, וְסִימָן לְדַבֵּר: "וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח", לִיָּה רְאֵשִׁי תְבוֹת לִישׁוֹן הָרַע, שֶׁבְּעוֹנָה בָּא בְּגִלְגוּל כָּלֵב נוֹבַח. וְכֵּנִי פִּרְשׁ מִהַר"י חֵיוֹת (תְּהִלִּים נט, ז) כְּוִנַּת הַמְּשׁוֹרָר ע"ה בְּתִהְיוֹת הַמְּדַבֵּר בְּבַעֲלֵי לְשׁוֹן הָרַע "יִשׁוּבוּ לְעָרֵב יְהוֹמוּ כְּפֹלֵב וְיִסּוּבּוּ עִיר" - סוּפָם לְשׁוּב לְאַחַר מוֹתָם לְעוֹלָם בְּגִלְגוּל כָּלֵב, וְכֵּשֶׁם שֶׁבְּהִיוֹתָם בְּנֵי אָדָם הָיוּ הוֹלְכֵי רְכִיל מִבֵּית לְבֵית, כִּי בְּהִיוֹתָם כְּלָבִים יִסּוּבּוּ בֵּין פֶּתַח בְּתֵי עִיר לְחַפֵּשׂ עֲבוּר עֲצָמָם מְזוֹנוֹת מְשִׁירֵי מֵאֲכָל הָאֲנָשִׁים, כְּלִישׁוֹן הַגְּמָרָא (שְׁבַת קנ"ה, ב) 'לִית עֲנִיא מִכְּלָבָא'.

בְּהַקְּשֵׁר זֶה - מְבִיא הַחֲפֵץ חֵיוֹת (שֵׁם עוֹלָם בְּהַשְׂמִטוֹת) סְפוּר מְסַמֵּךְ עַל הַגְּרָא מוּיִלְנָא זִיע"א, כְּפִי שֶׁסְפוּר מְפִי קְדָשׁוֹ שֶׁל תְּלַמִּידוֹ הַנְּאָמֵן הַגְּרָא מוּלוּז'יִן וְצ"ל:

הַגְּרָא מוּיִלְנָא בִּימֵי צְעִירוֹתוֹ קָבַל עַל עֲצָמוֹ 'גְּלוּת', וְהָיָה מְסוּבֵב בְּעִירוֹת כְּאֶחָד הָעֲנִיִּים מְבִלֵי שְׂאִישׁ הַכִּיר בְּגִדְלָתוֹ.

בְּאֶחָד הַיָּמִים שֶׁכָּר הַגְּרָא עֲגָלוֹן יְהוּדִי אֶחָד שִׁיּוּלֵיף אוֹתוֹ לְמַחֲזוֹ חֲפָצוֹ. תוֹף כְּדִי נִסְעָה סְטוֹ סוּסִיוֹ שֶׁל הָעֲגָלוֹן לְצַדֵּי הַדְּרָף

וְכֵּנִי בְּאֵר דְּבָרֵי הַמְּדַבֵּר (וַיִּקְרָא רַבָּה כ"ו): "דוּרוּ שֶׁל אַחְבָּב, אִף שֶׁהָיָה בִּידָם עוֹן עֲבוּדָה זָרָה, הָיוּ יוֹרְדִין לְמַלְחָמָה וְנוֹצְחִין, מְפָנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶן דְּלוּתוֹ. דוּרוּ שֶׁל דוֹד, וְהִינּוּ בִּימֵי שְׂאוּל, אִף שֶׁהָיָה בָּהֶן תִּינּוּקוֹת, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִין מ"ט פָּנִים לְתוֹרָה, הָיוּ יוֹרְדִין לְמַלְחָמָה וְנוֹפְלִין, מְפָנֵי שֶׁהָיָה בָּהֶן דְּלוּתוֹ." דוּרוּ שֶׁל אַחְבָּב שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ חֲטָא הַלְשׁוֹן - אֲזִי לֹא הִתְעוֹרָר הַמְּקַטְרֵג לְהוֹדִיעַ שְׂאָר תוֹעֲבוֹתֵיהֶם לְמַעַלָּה, לְעַמֵּת זֹאת בְּדוּרוֹ שֶׁל דוֹד שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ לְשׁוֹנָם - הָיָה עוֹלָה הַמְּקַטְרֵג וּמְבִיא לְפָנַי ה' דְּלוּתוֹ יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם, וְנִמְצְאָת מִדַּת הַדִּין גּוֹבָה אֶת שְׂלָה, לְכֵן לֹא הָיוּ נוֹצְחִין.

מְסִים ה' חֲפֵץ חֵיוֹת: וְהִנֵּה מִכָּל זֶה יוֹכֵל הָאָדָם לְהִתְבּוֹנֵן כְּמָה צְרִיף לְהִיוֹת זֶהֱרַק מִזֶּה הַחֲטָא, שֶׁלֹּא יִקְלַקֵּל לְעַצְמוֹ כִּי בַעֵת שֶׁהוּא מְסַפֵּר לְשׁוֹן הָרַע עַל חֲבֵרוֹ, נִעֲנֵשׁ מִדָּה בְּמִדָּה שְׂמִסְפָּרִים עָלָיו לְמַעַלָּה, וְכֵּמָּה שֶׁכְּתוּב רַבְּנוּ חֵיוֹת וַיִּטֵּל, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, בְּשַׁעַר הַקְּדוּשָׁה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, בְּהִזְכִּירָף רַעַת חֲבֵרָף, יִסְפְּרוּ עוֹנוֹתֵיהֶם [וְגַם לֹא יִקְלַקֵּל לְכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ, וְכֵּנִי לְעֵיל בְּשֵׁם הַזֶּהֱרַק הַקְּדוֹשׁ.

רַבְּנוּ ה' חֲפֵץ חֵיוֹת (שֵׁה"ל שַׁעַר הַזְּכוּרָה פ"ב) מוֹסִיף וּמְמַחֵשׁ לָנוּ לְפִי הָאָמוֹר לְעֵיל, מַה נוֹרָא וְחֲמוֹר עֲנִינוֹ שֶׁל הַמְּדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁהֲלֹא הוּא כְּעוֹמֵד לְפָנַי כְּסֵא הַכְּבוֹד וּמְבִיא קְטָרוֹג זַעַם וְעִבְרָה עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל כְּלוֹ, וּמְכַרְךָ כְּמָה רְאוּי לוֹ לְאָדָם לְהִיוֹת חָרֵד עַל שְׂמִירַת פִּיו וְלְשׁוֹנוֹ:

"וְהִנֵּה כְּאֶשֶׁר יִתְבּוֹנֵן הָאָדָם הַנְּלָכֵב בְּדַבְּרֵי זֶהֱרַק הַקְּדוֹשׁ הַנִּי"ל וַיְבִיט בְּעֵינָא פְּקִיחָא אֶת הַנוֹלָד עַל יְדֵי דְבוּרוֹ, יִמְלֵא פַחַד וְרַתַּת וְזִיעַ מְלִדְבָר שׁוֹם לְשׁוֹן הָרַע עַל חֲבֵרוֹ. דִּהְלֵא אִם יֵאמְרוּ לְאָדָם, שִׁיְכַנְס אֶל הַיִּכַּל ה', בְּעַצְמוֹ אוֹ שִׁישְׁלַח אֶחָד תַּחֲתָיו, וַיַּעֲמֵד לְפָנַי אַרְוֹן בְּרִיתוֹ וַיִּקְטָרֵג עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל וְלֹא יֵאמֵר שֶׁקָּר עֲלֵיהֶם, רַק מַה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְאִמְתוֹ, בְּרוּר הוּא דְאִפִּילוּ הַגְּרוּעַ שֶׁבִּישְׂרָאֵל יִמְסֵר אֶת עֲצָמוֹ לְסִכְנָה, וְלֹא יִשְׂאֵ אֶת נַפְשׁוֹ עוֹן אֲשֶׁמָּה כְּזֶה. וְהֵלֵא כֵּן הוּא

פְּרִשְׁת וְאַרְא

אֶת הָרַב מְסֻרֹבּוֹ, רֵאשִׁי הַקֵּהֶל פְּחָדוֹ שְׂיִבְלַע לְרַבָּם, וּפְנֵו לְאַחַד מִמְקַרְבֵי הָרַב, שְׂיִנְסֶה לְשַׁכְנְעוֹ וְלִהְשָׁפִיעַ עָלָיו לְשָׁנוֹת אֶת הַחֲלֻטָּו.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת בַּעַת שְׁהַרְב מִבְּרִיֶסְק הַגְּבִיִּה אֶת כּוֹסוֹ לְהַבְדִּילָה הוֹפִיעַ בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ אוֹתוֹ מְקַרְב, וְהַרְב בְּחֻמְתוֹ הַבִּין כִּי הִלָּה בָּא לְשַׁכְנְעוֹ וְלִהְשָׁפִיעַ עָלָיו, חָרָה לוֹ הַדְּבָר עַד מְאֹד, וּמְחַמַּת רוּחוֹ הַסּוֹעֶרֶת נִשְׁפָּכָה הַכּוֹס מִיָּדוֹ, לְאַחַר מִכֵּן כְּשֶׁנִּרְגָּעָה רוּחוֹ, אָמַר לוֹ מֶרֶן הַגְּרִי"ז: "יִוְדַע אֲנִי לְשֵׁם מָה הַגַּעַת לְכָאן, אִף דַּע לָךְ כִּי אֲצִלִי קוֹבַעַת אִף וְרַק הַהֲלָכָה הָאוֹסֶרֶת לְסִדֵּר קְדוּשֵׁין לְמוֹסֵר, אִם תּוֹכִיחַ לִי כִּי עַל פִּי הַהֲלָכָה אֲנִי טוֹעֶה - אֶחְזֹר בֵּי, אִף אִם לֹא תוֹכֵל לְסַתֵּר אֶת הַהֲלָכָה שֶׁהַתְּבַרְרָה אֲצִלִי, לֹא יוֹעִיל שׁוּם דְּבָר כִּי אֵין עֲצָה וְאֵין תְּבוּנָה".

בְּסוֹפוֹ שֶׁל דְּבָר אֶכְּן הִלְשִׁין אוֹתוֹ מוֹסֵר עַל מֶרֶן הַגְּרִי"ז, אִף הוּא בְּחֻמְתוֹ הִרְבָּה מְצָא דַרְךְ הַשְׁתַּדְּלוֹת אֲצִל הַמַּלְכוּת לְהַנְצִיל.

חֻמְרַת אִסוּר לְשׁוֹן הָרַע - כְּנֶגֶד ג' עֲבֻרוֹת חֻמוֹרוֹת

אָמְרוּ בְּגִמְרָא (עֵרְכִין טו, ב): "תִּנְא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל, כָּל הַמְּסַפֵּר לְשׁוֹן הָרַע - מַגְדִּיל עוֹנוֹת כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ עֲבֻרוֹת, עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וְגִלוּי עֲרִיוֹת וְשִׁפְיֻכוֹת דְּמִים". בְּעֲבוּדַת כּוֹכָבִים נֶאֱמַר (שְׁמוֹת לב) 'אֲנָא חֲטָא הָעַם הַזֶּה חֲטָאָה גְּדוּלָה', בְּגִלוּי עֲרִיוֹת נֶאֱמַר (בְּרַאשִׁית לט) 'וְאִיךְ אֲעַשֶׂה הָרַעָה הַגְּדוּלָה הַזֹּאת', בְּשִׁפְיֻכוֹת דְּמִים נֶאֱמַר (בְּרַאשִׁית ד) 'גְּדוּל עוֹנֵי מִנְשָׂא', וְאֵלוֹ בְּלִשׁוֹן הָרַע נֶאֱמַר (תְּהִלִּים יב, ד): 'יִכְרַת ה' כָּל שִׁפְתֵי חֲלָקוֹת לְשׁוֹן מְדַבְּרַת גְּדוּלוֹת', נִמְצָא לְשׁוֹן הָרַע שְׁקוּל כְּנֶגֶד ג' עֲבֻרוֹת חֻמוֹרוֹת עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר 'יִהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר'.

וְכַתֵּב עַל כֶּף הַחֲסִיד יַעֲבֹץ בְּפִרוּשׁוֹ לְאַבוֹת (פ"ד מ"ה): "וְאֵל תִּחְשַׁב שְׁאֲמָרוֹ זֶה עַל צַד הַגְּזֻמָּא, כִּי אִם עַל צַד הַדְּקָדוּק הַאֲמַתִּי!

וְרַמְסוֹ כְּמָה עֲרוּגוֹת שֶׁהָיוּ שְׂיִכוֹת לְאַכְרֵי נְכָרֵי מַגּוּזֵי הַסְּבִיבָה. בְּאוֹתוֹ הִרְגַע הַבֵּית הָאֶכְרֵי מִחֲלוֹן בֵּיתוֹ, וְרָאָה אֶת הַסּוֹסִים כְּשֶׁהֵם רוֹמְסִים אֶת הַגְּדוּלִים שְׂבַעֲרוּגוֹתָיו, מִיָּד עֲלָתָה כְּאֵשׁ חֻמְתוֹ וְתַבְעֵר עַד לְהַשְׁחִית, וּבְאֲגָרוּפִים קְפוּצִים רָץ לְעֵבֶר הָעֵגְלָה, טַפְס עָלֶיהָ כְּאַחוּזוֹ טְרוּף, וְהַחֵל לְהַפְלִיא בְּהַגְר"א מַכּוֹת נְאֻמָּנוֹת...

לְיָמִים סִפֵּר הַגְּר"א כִּי בְּאוֹתוֹ רָגַע חֲשָׁב לְצַעֵק לְעֵבֶר הַגּוֹי הַרוֹחֵחַ מִזַּעַם שְׂאִין לוֹ אֲשַׁמָּה בְּדָבָר, שֶׁהֲלֹא הָעֵגְלוֹן הוּא זֶה שֶׁהַתְּרַשֵּׁל בְּשִׁמִּירַת סוֹסָיו, אִף הַתְּחֻזָּק וְלֹא עָנָה לוֹ דְּבָר. וְכִשְׁנִשְׂאֵל מִדּוֹעַ נִהַג כֵּן? עָנָה שְׂאֵלוֹ עָנָה דְּבָר לַגּוֹי, אֲזַי הִיָּה נְכָלֵל בְּכָלֵל מְלֻשִׁין עַל רַעְהוֹ, וּמְכָרַח אַחַר כֶּף לְבוֹא בְּגִלְגוּל כְּכָלֵב נוֹבַח, וְלֹא יוֹעִילוֹ לוֹ לְהַצִּילוֹ מִזֶּה לֹא תוֹרַתוֹ וְלֹא מִצְוֹתָיו...

לֹא אִסְדֵּר קְדוּשֵׁין לְמַלְשִׁין, וְיִהִי מָה!

בְּסִפְר 'טְלָלֵי אוֹרוֹת' (פְּרִשְׁת דְּבָרִים) מְבִיא מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה, מִמֶּנּוּ נִלְמַד בְּאִיזוֹ חֻמְרָה יֵשׁ לְהַתְּיַחֵס לְמוֹסֵר אֲשֶׁר הוֹלֵךְ רְכִיל בְּאֻזְנֵי הַשְּׁלֻטוֹן, וּמְלֻשִׁין עַל בְּנֵי עַמּוֹ עֲצָמוֹ וּבְשָׂרוֹ.

בַּעַת כְּהִנְתּוֹ שֶׁל מֶרֶן הַגְּרִי"ז כָּרַב בְּבְרִיֶסְק, הַתְּגוֹרֵר בְּעִיר בְּחוּר עָשִׂיר מְקַשֵּׁר לְשִׁלְטוֹנוֹת, שְׂבַכְדִּי לְמַצָּא חֵן בְּעֵינֵיהֶם וְלְהַגְדִּיל אֶת הוֹנוֹ, הִזָּה מוֹסֵר וּמְלֻשִׁין עַל אֲחָיו הַיְּהוּדִים.

כְּאֲשֶׁר עָמַד אוֹתוֹ בְּחוּר לְהַנְשֵׂא - פָּנָה אֶל מֶרֶן הַגְּרִי"ז וּבִקְשׁוֹ לְהִיּוֹת הַמְּסַדֵּר קְדוּשֵׁין, וְזֹאת עַל פִּי רְצוֹנָה שֶׁל אִמּוֹ בְּצִוְאַתָּה שְׂאֵם יִתְחַתֵּן יִכְבַּד אֶת רַב הָעִיר לְסִדֵּר לוֹ קְדוּשֵׁין, מֶרֶן הַגְּרִי"ז סָרַב לְבַקְשָׁתוֹ בְּכָל תְּקוּף, בְּאֲמָרוֹ שְׂאִסוּר מִבְּחִינַת הַהֲלָכָה לְסִדֵּר קְדוּשֵׁין לְמוֹסֵר. הַצִּיעַ אוֹתוֹ בְּחוּר סְכוּם כֶּסֶף גְּדוּל, אִף הַגְּרִי"ז נִשְׂאָר בְּסֻרּוֹבוֹ, הָעֵלָה הַבְּחוּר אֶת סְכוּם הַכֶּסֶף, אִף לְשׁוֹא, בְּרֵאוֹתוֹ זֹאת הַחֵל הַבְּחוּר לְאִים שְׂלִשִׁין עַל הָרַב לְמַלְכוּת כְּשֵׁם שֶׁהִלְשִׁין עַל רַב פְּלוּנִי, אִף הָרַב בְּשָׁלוֹ...

הָעִיר כְּלָה רַעֲשָׂה וְנִעְשָׂה מִתּוֹךְ יְדִיעָה מָה עָלוֹל אוֹתוֹ נִשְׁע לְעֲשׂוֹת, אִף דְּבָר לֹא הִנִּיא

פְּרִשֵׁת וְאָרָא

המתבונן בכך, ונדאי יבחינ שהיה עונה של מרים הצדקת בזה דק עד דק אין נבדק, בגדר של נדנוד חטא קל שבקלים, הלא היא לא דברה חלילה בגנות משה, אלא השותה את דרגתו של משה לדרגתה ולדרגת אהרן, תמקה על הנהגתו בענין הפרישות מאשתו, מדוע היה צריך לכך, ובמה הוא שונה ממנה ומאהרן אחריו?

וכמוכן שאי אפשר לחשוך בצדקת מרים שהיתה עינה חלילה צרה במשה, הלא היא היתה ממש כאמו, מסרה עצמה עליו להצלתו, שמרה אותו במצרים בהיותו בתכה, והביאה לבתיה בת פרעה את אמו מינקתו שתיניק אותו. ומשה רבנו העניו מכל אדם - מצדו לא הקפיד עליה כלל, ואדרבה התפלל עליה מקירות לבו כמאמר הכתוב (במדבר יב): "ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה".

ועל אף כל הצדוקים הללו - העניש אותה הקב"ה בענש הצרעת, ונתפרסם עונה בכל ישראל. עד כדי שנצטוינו לדורות (דברים כד, ט) "זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים", כי בזכרון מעשה מרים, ישפיל האדם להבין, שאם מרים שדברה על משה דברים שאינם גנות, והיתה אוהבתו כנפשה, ואף משה שדברו עליו לא הקפיד כלל, וכך היה דינה להעניש, כל שכן האומר גנות על חברו מתוך שנאה וצרות עין, והלה מקפיד עליו ביותר, שאין גבול וקץ לענשו.

דואג האדומי - גאון הדור שירד לשאול תחתית

דואג האדמי - 'אביר הרעים אשר לשאול' (ש"א כא, ח), ראש הסנהדרין, עד כדי שהאדמיו חז"ל (חגיגה טו, ב) כל כך את גדלות כחו בתורה, שהיה מקשה שלש-מאות קשיות בסגית 'מגדל הפורח באויר'. לכאורה כזו גאונות, כזו גדלה, אישיות שפזו ראוי לה שתאיר ככוכב מזהיר את שמי עם ישראל, אולם מה היה בסופו? אמרו חז"ל (סנהדרין

והוא מבאר את המכנה המשותף שיש בין ג' עברות חמורות לחטאי המדבר לשון הרע;

עבודה זרה - שרש החטא הוא כמה שהיו אומרים עובדי אלילים 'אין ה' רואה אותנו', ולכן היו נמשכים אחר העבודות ההן למצא חן בעיני הבעלים והעשירות כפי דעתם הנפסדת - והנה המספר לשון הרע על חברו, כאשר שומע את קול צעדיו - ישתק מדבריו וישנה דבורו, ובעברו מעל פניו - יחזר לקולקולו, ולא יחשב שמי שמלא כל הארץ כבודו בכל מקום עיניו צופות.

גלוי עריות - כלפי אשה מנאפת נאמר (משלי ל, כ): 'אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און' - והמספר לשון הרע, בדרך כלל מראה סבר פנים יפות לחברו בפניו, ומאחרי גבו ידבר בגנותו, ילעיג עליו וישימהו מרמס בלשונו.

שפיכות דמים - אין צריך באור כי הוא יסודו, שהלא בדבור הגנות והלעג הוא ממש כדוקרו במדקרות חרב לשונו, משפיל ומדכא את אישיותו, וכל שכן אם מלבין פניו ברבים, ד'אזיל סומקא ואתי חיורא'.

זכירת מעשה מרים - למוד גדול

כידוע ענשו של מדבר לשון הרע הוא בנגע הצרעת, וכדאיתא בערכין (טו, ב): "כל המספר לשון הרע - נגעים באים עליו, שנאמר (תהלים קא) 'מלשני בסתר רעהו אותו אצמית' וכו'. ואמר ריש לקיש, מאי דכתיב: (ויקרא יד) 'זאת תהיה תורת המצרע' זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע...".

בזמן שהלכו בני ישראל במדבר, למד הקב"ה אותם באפן מוחשי כמה חמרתו של דבור של לשון הרע. שהלא מרים הנביאה דברה עם אחיה אהרן הכהן על משה רבנו, ומיד לקתה בנגע צרעת, כמאמר הכתוב (במדבר יב, י): "הענין סר מעל האהל והנה מרים מצרעת בשלג".

פְּרִשֵׁת וְאָרָא

הַמְלִיךְ: "נִתְפַסֵּת כְּדָג, אֶתָּה הֶעִידוֹתָ עֲלֵיהֶם, וּכְתִיב יַד הָעֲדִים תִּהְיֶה בּוֹ כְּרֵאשֵׁנָה לְהַמִּיתוֹ, צֵא אֶתָּה וְעֲשֵׂה בָהֶם דִּין". וְאָכֵן הָרַג דּוֹאֵג הָאֲדוּמִי אֵת כָּל כֹּהֲנֵי נָב, בְּנֶאֱמַר (שם פס' יח-ט): "וַיִּפְגַּע הוּא בַכֹּהֲנִים וַיִּמָּת בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמָנִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ נִשָּׂא אֶפֶוד כָּד. וְאֵת נָב עִיר הַכֹּהֲנִים הִכָּה לְפִי חֶרֶב מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה מֵעוֹלָל וְעַד יוֹנֵק וְשׁוֹר וַחֲמֹר וְשָׂה לְפִי חֶרֶב".

סוֹף דְּבַר, בְּעַקְבוֹת הַחֲטָא שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע אָבֵד דּוֹאֵג הָאֲדוּמִי שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, דְּוַד הַמְלִיךְ קָלְלוֹ קָלְלָה נְמַרְצָת (תהלים נה, כד): "וְאֶתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדֶם לְבָאֵר שַׁחַת אֲנָשֵׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם", וְאֵף דְּחָאוּ מִן הָעוֹלָם הַבָּא, כְּאֶמְרוּ (שם נב, ז): "גַּם אֵל יִתְצַף לְנִצְחַת יִחַתֵּף וַיִּסְחַף מֵאֲהֵל וְשִׁרְשֵׁף מֵאַרְצַי חַיִּים סָלָה", וְאֶמְרוּ בְּגִמְרָא (סנהדרין ט, ב) שְׁנַתְקִימָה בּוֹ הַקְּלָלָה, וְכָל שְׁנוֹתָיו שֶׁל דּוֹאֵג אֵינָן אֲלָא שְׁלֵשִׁים וְאַרְבַּע. בְּנוֹסֵף לָכֵף, כְּאֶמֹר לְעִיל הָרִי הוּא נִמְנָה בְּכָלֵל אֵלּוּ שְׁאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

ה'מִתְנַה הַגְּדוּלָּה' שֶׁל הַמְסַפֵּר בְּגִנוֹת חֲבֵרוֹ כְּתִב ה'חֻבוֹת הַלְּכָבוֹת' (שער הכניעה פ"ז): "וְאֶמֶר אַחַד מִן הַחֲסִידִים: הַרְבֵּה בָנֵי אָדָם יְבוֹאוּ לְיוֹם הַחֲשֻׁבוֹן, וּכְשִׁמְרָאִים לָהֶם מְעַשִּׂיהֶם, יִמְצְאוּ בְּסִפְרֵי הַזִּכְיוֹת שֶׁלָּהֶם זְכוֹת שְׁלֹא עָשׂוּ אוֹתָם, וַיֵּאמְרוּ: לֹא עָשִׂינוּ אוֹתָם. וַיֵּאמֶר לָהֶם: עֲשֵׂה אוֹתָם אֲשֶׁר דִּבֵּר בְּכֶם וְסִפֵּר בְּגִנוֹתְכֶם. וְכֵן כְּשִׁיחֲסֵר מְסַפֵּר זְכוֹת הַמְסַפְּרִים בְּגִנוֹתָם, יִבְקָשׁוּ אוֹתָם בְּעַת הַהֵיא, וַיֵּאמֶר לָהֶם: אָבִדוּ מִכֶּם בְּעַת שְׁדַבְּרַתְם בְּפִלוֹנֵי וּפְלוֹנֵי. וְכֵן יֵשׁ מֵהֶם גַּם כֵּן שְׁיִמְצְאוּ בְּסִפְרֵי חֻבוֹתָם חֻבוֹת שְׁלֹא עָשׂוּ, וּכְשִׁאֲמָרִים: לֹא עָשִׂינוּ, יֵאמֶר לָהֶם: נוֹסְפוּ עֲלֵיכֶם בְּעִבּוֹר פְּלוֹנֵי וּפְלוֹנֵי שְׁדַבְּרַתְם בָּם".

מְבֹאֵר מְדַבְּרֵי דְבַר נוֹרָא וּמְפִלְיָא. כְּאֶשֶׁר אָדָם מְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע עַל חֲבֵרוֹ - נוֹטְלִים מִמֶּנּוּ אֵת כָּל הַמְצוֹת שֶׁעָשָׂה וְנוֹתְנִים לְאִישׁ שֶׁעָלִיו דְּבַר, וְכֵן כָּל הַעֲבֹרוֹת שֶׁל מִי שֶׁעָלִיו דְּבַר לְשׁוֹן הָרַע - עוֹבְרוֹת לְחֻשְׁבוֹנוֹ שֶׁל הַמְסַפֵּר.

קה, א): אַרְבַּעַה הַדְּיוֹטוֹת אֵינן לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, אַחִיתְפֵּל בְּלַעַם גְּחִזִי דּוֹאֵג (וְסִימְנָף אַבְנֵי ד'; אַחִיתְפֵּל בְּלַעַם גְּחִזִי ד'וֹאֵג), אַחֲרִיתוֹ לְהַמְצִיא בְּדִיוֹטָא תַחַתוֹנָה אַחַת יַחַד עִם הַשְּׁפֵל בְּאָדָם בְּלַעַם הָרָשָׁע...

אֵיךְ יִרְדַּ דּוֹאֵג הָאֲדוּמִי נְמוֹף כָּל כָּף? אֵיךְ אוֹתוֹ גָּאוֹן הַדּוֹר הַגִּיעַ לְמַצֵּב שֶׁל 'אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא' כְּבִלְעָם הָרָשָׁע?

אֲלָא כָּל יְרִידָתוֹ לְבָאֵר-שַׁחַת, בָּאָה לוֹ לְדוֹאֵג מִפְּנֵי שְׁדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע!

כְּאֶשֶׁר הִיָּה דְוַד נִרְדָּף עַל יְדֵי שְׁאוּל הַמְלִיךְ, הַגִּיעַ בְּכְרִיחָתוֹ לְנָב עִיר הַכֹּהֲנִים, הוּא וְאֲנָשָׁיו לֹא אָכְלוּ בְּמִשְׁפַּחַת כְּמָה יָמִים, וְלָקְוּ בְּבִלְמוֹס רַעְבוֹן - מַצֵּב שֶׁל פְּקוּחַ נֶפֶשׁ. דְּוַד הַמְלִיךְ בִּקֵּשׁ מֵאַחִימֵלֵךְ הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל שְׁיִתֵּן לוֹ לֶאֱכֹל, וְאַחִימֵלֵךְ הִשִּׁיב שְׁאִין לוֹ מֵאַכֵּל אֲלָא לְחֵם הַפָּנִים אֲשֶׁר לְפָנָיו ה'. בִּקְשׁוֹ דְוַד שְׁיִתֵּן לוֹ לֶאֱכֹל מִלְחֵם הַפָּנִים, (אף עַל פִּי שְׁאֲסוֹר לְזָרִים לֶאֱכֹל מִלְחֵם הַפָּנִים, בִּינָן שְׁכַאֲמוֹר הִיָּה דְוַד בְּגִדֵר מְסַכֵּן - הָרִי פְקוּחַ נֶפֶשׁ דּוֹחָה כָּל תּוֹרָה כְּלָה, (ע"י מְנַחֵם צו, א)). אַחִימֵלֵךְ נָתַן לוֹ מִלְחֵם הַפָּנִים, וְאוֹרוֹ עֵינָיו דְוַד. דְּוַד שֶׁהִיָּה בְּפִתּוֹ מִן הַפְּלִשְׁתִּים בִּקֵּשׁ לְהַצִּטִּיד בְּחֶרֶב, וְאַחִימֵלֵךְ הֶעֱנִיק לוֹ אֵת הַחֶרֶב בְּהַרְגַּת אֵת גְּלִית הַפְּלִשְׁתִּי.

דּוֹאֵג הָאֲדוּמִי רָאָה כָּל זֹאת, וְהִלָּךְ רָכִיל אֲצֵל שְׁאוּל הַמְלִיךְ שֶׁהִנָּה אַחִימֵלֵךְ וְהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בָּנָב קָדְמוֹ אֵת פְּנֵי דְוַד בְּלָחֵם וּמִים וְאֵף טַעְנוּ בְּדוֹ חֶרֶב, שְׁאוּל הַמְלִיךְ דָּן לְמִיתָה אֵת כָּל כֹּהֲנֵי נָב, וְצָוָה עַל שָׂרֵי צְבָאוֹתָיו אַבְנֵר בֶּן נֵר וְעַמְשָׂא בֶן יֵתָר לְעַשׂוֹת כְּלִיָּה בְּכָל הַכֹּהֲנִים שְׁבָנָב. אַבְנֵר וְעַמְשָׂא סָרְבוּ בְּכָל תַּקְוָה וְאֶמְרוּ לְמִלָּךְ פִּי הֵם מוֹכְנִים לוֹתֵר עַל כָּל הַתְּפַקִּידִים וְהַשְׂרָרָה שְׁנַתֵּן לָהֶם וּבִלְבָד שְׁלֹא יְרִימוּ יַד בְּכֹהֲנֵי נָב, כִּי יֵרָאִים הֵם לְפָגַע בְּכֹהֲנֵי ה' (ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב). מִיָּד נֶאֱמַר (ש"א כב, יח): וַיֵּאמֶר הַמְלִיךְ לְדוֹאֵג (לְדוֹיֵג כְּתִיב) סָב אֶתָּה וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים, וְדַרְשׁוּ חַז"ל (מדרש חסרות ויתרות אות קמ"ז) לְדוֹיֵג כְּתִיב, שְׁאֶמֶר לוֹ

פְּרִשְׁת וְאָרָא

אסור 'לשון הרע' - אפילו על אמת

יש הטועים לחשב כי אסור לשון הרע הוא דווקא כשמדבר על רעהו דבר שקר, כגון שמפרסם ומעליל עליו עלילות דברים, אוכלם כפר יסדו לנו רבותינו שאמירת שקר על חברו נכללת באסור 'הוצאת שם רע', ואלו אסור 'לשון הרע' - הוא כשמדבר בגנות חברו אפילו על אמת, כל שאומר דברים בגנותו שאין בהם תועלת, אסור הדבר. וכן כתב רמב"ם (דעות ז, ב): "אי זהו רכיל? זה שטוען דברים והולך מזה לזה, ואומר 'כך אמר פלוני' 'כך וכך שמעתי על פלוני', אף על פי שהוא אמת - הרי זה מתריב את העולם. יש עון גדול מזה עד מאד, והוא בכלל לאו זה והוא לשון הרע, והוא המספר בגנותו אף על פי שאומר אמת, אבל האומר שקר - נקרא מוציא שם רע על חברו".

ומספר בגמרא (פסחים ק"ג, א) על אדם בשם מוכיה שעשה חטא מסים, ובא רעהו ויגוד והעיד בפני רב פפא שטוביה חטא, במקום להלקות את טוביה בקש רב פפא משליח בית הדין להלקות את זיגוד, פאשר ננעק זיגוד ושאל "טוביה חטא וזיגוד ילקה?!", השיב רב פפא: "אם היית מעיד עדותך יחד עם עד נוסף - היית נאמן, והייתי מעניש את טוביה, אף מאחר שעדותך נאמרה רק על דך - אינך נאמן, וכל עדותך אינה אלא לשון הרע, ולכן הלקיתך", ואף על פי שעדות זיגוד אמת הייתה, לקה הוא עליה, כיון שאמר 'לשון הרע' ללא תועלת.

דין 'אבק לשון הרע'

מפני תקף חמרת אסור לשון הרע, אנו מוצאים בדברי רבותינו שאסור לומר אף דברים שאינם בגדר 'לשון הרע' גמור, אלא שיש בהם רק חששא של לשון הרע, והם הנקראים 'אבק לשון הרע' ונציג כמה דגמאות:

א. האומר דבר אשר ממנו נתן להבין גנות על חברו, אף על פי שאינו מגנהו במפורש,

ולפי זה מבאר בספרים (אשכול ענבים פ' מצורע) הפסוק (קהלת ה, ה): "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך", ופרשו זאת 'אל תתן לפיך' לדבר לשון הרע, ונמצאת 'מחטיא את בשרך' בעוונות שלא עשית, ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא - לאחר פטירתך מן העולם כשתראה בחשבונך עברות שלא עשית, אל תאמר למלאך הממנה שיש בזה טעות ושגגה, כי הלא 'יקצף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך' - ומחמת שדברת לשון הרע על רעך, העבירו אליך את חטאיו שלו, והדין דין אמת, אין עול.

ונה שנאמר (תהלים לא, יט-כ): "תאלמנה שפתי שקר הדברות על צדיק עתק בגאונה ובוז. מה רב טובך אשר צפנת ליראיך..." פאשר יגיעו דוברי לשון הרע לדין עולם העליון, תאלמנה שפתותיהם מרב תדהמה, בראותם 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך', כל הזכיות שלהם עולות לחשבונן של הצדיקים אשר דברו עליהם בעולם הזה עתק בגאונה ובוז.

ומעשה היה בחסיד אחד, שפלוני דבר עליו לשון הרע, כשנודע לו הדבר שלח החסיד מתנה יפה לאותו אדם, וכתב לו כי מתנה זו היא תמורה פעוטת ערך למתנה הגדולה שקבל ממנו... שהלא מעת שדבר עליו לשון הרע, עברו כל זכיותיו לחשבונו של החסיד.

אמנם חשוב לציין שאם האדם שב בתשובה על חטאו, שבים אליו גם בן מצוותיו בחזרה, וכן השיב הגר"ח קניבסקי שליט"א (דוד שיחה עמ' תר"ז). ורבי אריה צבי פרומר אב"ד קוניגלוב בספרו 'ארץ צבי' פרש בזה אמרו (ויקרא יב, ב): "זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו" - הינו ש'תורת המצרע' - המוציא שם רע, המצוות שעשה והתורה שלמד, חוזרים אליו ביום טהרתו - ביום ששב בתשובה ונטהר מחטאו.

פְּרִשְׁת וְאַרְא

צְרִיכִים אָנוּ לְסַגֵּר וּלְנַצֵּר אֶת הַפֶּה עַל מְנַעוּל וּבְרִיחַ, עֲנֵה הַחֲפֵץ חַיִּים - "טְעוּת הִיא, אֲדַרְבֵּה כָּל הַלּוּמֵד בְּסִפּוֹר צְרִיף לְהַחְזִיק לִי טוֹבָה אֶלֶף פְּעָמִים, עַד עֵתָה הִיָּה מְכַרְח לְסַגֵּר וּלְנַצֵּר אֶת הַפֶּה, וּבִזְכוּת הַהֲדָרְכָה שֶׁבְּסִפְרֵי יְכוּל שׁוֹב לְפַתַח אֶת הַפֶּה וּלְדַבֵּר..."

בְּסִפְרוֹ שֶׁל הַחֲפֵץ חַיִּים, מוֹפִיעִים בְּהִרְחֵבָה כָּל אֲסוּרֵי לְשׁוֹן הָרַע, אוֹלָם בַּד בְּבַד הוּא מְבַאֵר בְּפָרוּטְרוּט גַּם מְתֵי מִתָּר לְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע, וּמְתֵי אֶף מִצְוָה. כְּאֲשֶׁר חֲבַרְךָ שׁוֹאֵל אוֹתָךְ הָאֵם כְּדַאי לוֹ לְהַפְגִּס לְשִׁתְּפוּת בְּעֶסֶק עִם אָדָם מְסִים, וְאַתָּה מְפִיר הָאִישׁ שֶׁהוּא נוֹכַח וְרַמְאֵי - אָסוּר לָךְ לְהִמְנַע מִלְּסַפֵּר לוֹ זֹאת, אֲתָה חַיֵּב לְסַפֵּר לוֹ כְּדֵי לְהַצִּילוֹ מִהַפְסֵד, שֶׁהֵלֵא נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה 'לֹא תַעֲמֵד עַל דַּם רֵעֶךָ, וְכֵן הֵבֵא לְהַתְיַעֵץ עַל בַּחֲוֹר מְסִים לְצַרְךָ שְׂדוּף לְבַתּוֹ, וְאוֹתוֹ בַּחֲוֹר חוֹלָה בְּאִיזוֹ מַחֲלַת נֶפֶשׁ וְכַדוּמָה, אֲתָה מְחַיֵּב לְסַפֵּר זֹאת לְאִבֵי הַכֹּלֵה לְהַצִּילוֹ מִכָּף, וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזָה, אֲמַנְס טוֹב שִׁיעֵשָׂה שְׂאֵלַת חֲכָם קִדְם שִׁסְפֵּר, שְׁלֵא יוֹסִיף דְּבָרִים מִיִּתְרִים, וְיִדַע פְּרִטֵי הַהֲתַר בְּזָה וְתִנְאָוִי.

הֲתַר מְסִירַת מִידַע לְתוֹעֵלַת

נִצְיָן כְּמָה מְצָבִים הַמְגִדְרִים כְּלְשׁוֹן הָרַע לְתוֹעֵלַת - כְּפִי שֶׁמְבִיאֵם הַחֲפֵץ חַיִּים בְּסִפְרוֹ הַגְּדוּל:

א. אִם רוֹאֵה אָדָם בְּאֶחָד מִדֵּה מְגִנָּה, כְּגוֹן, גְּאָוָה אוֹ כְּעֵס אוֹ שְׂאֲרֵי מַדּוֹת רַעוּת אוֹ שֶׁהוּא בְּטָלָן מִתּוֹרָה וְכִיּוֹצֵא בְּזָה, נְכוּז לֹא לְסַפֵּר דְּבַר זֶה לְבָנָו אוֹ לְתַלְמִידָיו וְלְהַזְהִירָם, שְׁלֵא יִתְחַבְּרוּ עִמּוֹ, כְּדֵי שְׁלֵא יִלְמְדוּ מִמֶּעֶשָׂיו, כִּי הֶעֱקַר מֵה שֶׁהַזְהִירָה הַתּוֹרָה בְּלְשׁוֹן הָרַע, אֶפְלוֹ עַל אֲמַת, הוּא אִם כְּנֻנְתּוֹ לְבִזּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ וְלְשִׁמְח לְקַלוּנּוֹ, אֲבָל אִם כְּנֻנְתּוֹ לְשִׁמְר אֶת חֲבֵרוֹ אוֹ אֶת בְּנוֹ אוֹ אֶת תַּלְמִידוֹ שְׁלֵא יִלְמַד מִמֶּעֶשָׂיו פְּשׁוּט דְּמִתָּר וּמִצְוָה גַּם כֵּן יֵשׁ בְּזָה.

ב. אֶחָד רוֹצֵה לְהַכְנִים אֶת חֲבֵרוֹ בְּעִנְיָנוֹ, כְּגוֹן, לְשַׁכְּרוֹ לְמַלְאֲכָתוֹ אוֹ לְהַשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ אוֹ

וְכַדְאִיתָא בְּרַמְבַּ"ם (דְּעוֹת ז, ד): "וְיֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן אֲבָק לְשׁוֹן הָרַע, כִּיּוֹצֵד מִי יֹאמֵר לְפָלוּנִי שִׁיְהִיָּה כְּמוֹת שֶׁהוּא עֵתָה (=הוּא רוֹמֵז שְׂבַעֲתִיד לְשִׁתְּנָה לְרַעָה), אוֹ שִׁיאֲמַר שֶׁתְּקוּ מִפָּלוּנִי אִינִי רוֹצֵה לְהוֹדִיעַ מָה אָרַע וּמָה הִיָּה (=כְּאֵלוֹ שׁוֹמֵר עָלָיו סוֹד רַע בְּלִבּוֹ) וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים הָאֵלוֹ."

ב. כָּל הַמְּסַפֵּר דְּבָרֵי שְׂבַח עַל חֲבֵרוֹ (וְהַרְמַבַּ"ם מוֹסִיף: בְּפָנֵי שׁוֹנְאָיו) הָרִי זֶה אֲבָק לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁמְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ בְּאִים לְיַדֵי גְנוּתוֹ, וְעַל זֶה הֶעֱנִין אֶמַר שְׁלֵמָה "מְבַרְךָ רַעְהוּ בְּקוֹל גְּדוּל בְּבַקֵּר הַשְּׂפִים קָלְלָה תַחֲשֵׁב לוֹ", שֶׁמִּתּוֹךְ טוֹבָתוֹ בָּא לְיַדֵי רַעְתּוֹ (עֵרְכִין טו, ב: ב"ב קסד, ב).

ג. הָאוֹמֵר 'נוֹרָא בֵּי פְּלִנְיָא' - אֵשׁ מִצְוִיָּה תְּמִיד בְּבֵית פְּלוּנִי, יְכוּל לְהַשְׁתַּמֵּעַ מִכָּף גְנוּת, כְּאֵלוֹ מְדַבֵּר בְּבֵית שֶׁל גְּרַגְרָנִים שְׂאוּכְלִים הַרְבֵּה, וְאֶף זֶה קְרוּי 'אֲבָק לְשׁוֹן הָרַע' (רַשְׁב"ם ב"ב קסח, א) מְכִינּוֹן שְׂאֵף דְּבַר שֶׁיְכוּל לְהַשְׁתַּמֵּעַ לְשִׁתֵּי פָּנִים - אָסוּר לְאֶמְרוֹ.

וְהָאֲדַמּוּ"ר ה'מִנְחַת אֶלְעָזָר' מְמוּנְקָאטְש' (דְּבָרֵי תוֹרָה מִהַדוּרָא ה' אוֹת צֵה), הִבִּיא בְּשֵׁם גְּדוּל אֶחָד לְבָאֵר בְּזָה לְשׁוֹן הַפְּסוּק בַּתְּהִלִּים (לט, ג-ד): "נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מִטוֹב וּכְאִבֵי נֶעֱפֵר. חֵם לְבִי בְּקַרְבִּי בְּהִגִּי תְּבַעַר אֵשׁ דְּבַרְתִּי בְּלְשׁוֹנִי". נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה - גְּזַהֲרֵתִי מִלּוֹמַר 'דוּמְיָה' דֶּהֱיָנוּ לְרִמּוֹז 'שֶׁתְּקוּ מִפָּלוּנִי אִינִי רוֹצֵה לְהוֹדִיעַ מָה אָרַע', הַחֲשִׁיתִי מִטוֹב - כְּמוֹ כֵּן הַקְּפַדְתִּי שְׁלֵא לְסַפֵּר דְּבָרֵי שְׂבַח עַל חֲבֵרֵי 'שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁבְּחוֹ אֲתָה בָּא לְיַדֵי גְנוּתוֹ, אוֹלָם 'כְּאִבֵי נֶעֱפֵר' - עִם זֹאת יְכָאֵב לְבִי וְחֵם לְבִי בְּקַרְבִּי מִפְּנֵי שֶׁבְּהִגִּי תְּבַעַר אֵשׁ דְּבַרְתִּי בְּלְשׁוֹנִי - אֲמַרְתִּי 'נוֹרָא בֵּי פְּלִנְיָא' שְׂאֵף זֶה בְּכֹל לְשׁוֹן הָרַע, הוּאִיל וּמִשְׁפֵּט זֶה כְּאֶמּוֹר מִשְׁתַּמֵּעַ לְשִׁתֵּי פָּנִים וְאָסוּר לְאֶמְרוֹ.

לְשׁוֹן הָרַע - מְתֵי מִתָּר לְסִפְרוֹ?

רַבֵּינוּ הַחֲפֵץ חַיִּים - חֲבַר סִפְר שְׁלָם עַל הַלְכוּת לְשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוּת, כְּאֲשֶׁר יֵצֵא הַסִּפְרוֹ, הִיוּ שְׂבָאוֹ לְפָנָיו בְּטְרוּנְיָה - הֵלֵא מַעֲתָה

פְּרִשְׁת וְאַרְא

אֵינְנו גְרוּע מִשְׁאָר אֲסוּרֵי הַתּוֹרָה, וְגַם בְּשִׁבִיל שְׂיָגִיעַ לוֹ מִזֶּה תּוֹעֵלֶת, אֲסוּר לוֹ לְהֵבִיא אֶת חֲבֵרוֹ לְאֲסוּר.]

ב. עוֹד זֹאת צָרִיךְ לְזַהֵר מְאֹד, שֶׁלֹּא יִדְרֹשׁ אֶת מַהוּתוֹ וְעִנְיָנו אֲצִל מִי שֶׁהוּא מִשְׁעַר שֶׁהוּא שׁוֹנְאוֹ, וְאִפְלוֹ אֵינְנָה שְׁנֵאָה גְמוּרָה, רַק שְׁנָם הוּא בְּאוֹתוֹ אֲמֵנוֹת וּבְאוֹתוֹ עֶסֶק, כִּידוּעַ, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, שֶׁכָּל אֲמֵן שׁוֹנֵא בְּנֵי אֲמֵנוֹתוֹ, פִּי מְלַבֵּד שֶׁלֹּא יָבוֹא לוֹ שׁוֹם תּוֹעֵלֶת מִזֶּה, דְּרָגִיל הוּא לְשַׁקֵּר לְגַמְרֵי אוֹ לְפַחֲוֹת לְגַזֵּם אֶת הַדְּבָר מִחֲמַת שְׁנֵאָתוֹ, עוֹד הוּא מְבִיאוֹ בְּזֶה לְלִשׁוֹן הַרַע גְּמוּרָה, פִּי הוּא בְּנִדְאֵי יִכּוֹן בְּתִשׁוּבְתוֹ מִחֲמַת שְׁנֵאָה, הַגֵּם שְׂיֵאֵמֵר לָךְ בְּפִיו, שֶׁתִּשׁוּבְתוֹ אֵינְנָה מִחֲמַת שְׁנֵאָה, רַק שֶׁלֹּא יוּכַל לְרֵאוֹת בְּרַעַה שְׂיָגִיעַךְ עַל יְדֵי זֶה אֲבָל בְּלִבּוֹ לֹא כֵן יִחְשַׁב.

ג. יִזְהַר שֶׁלֹּא יִאֱמִין אֶת תִּשׁוּבְתוֹ בְּהַחֲלָטָה מִפְּנֵי קִבְּלַת לְשׁוֹן הַרַע רַק דְּרָךְ חֲשֵׁשׁ בְּעֵלְמָא לְשִׁמּוֹר אֶת עֲצָמוֹ.

הַתֵּר גְּנוּי מַעֲשִׂים רְעִים שֶׁל אָדָם

אִם אֶחָד רָאָה אָדָם, שֶׁעָשָׂה עוֹלָה לְחֲבֵרוֹ, כְּגוֹן שְׁגִזְלוֹ אוֹ עֲשָׂקוֹ אוֹ הִזְיָקוֹ, בֵּין אִם הִנְגִּזְלוֹ וְהִנְזָק יוֹדְעִים מִזֶּה אוֹ לֹא. אוֹ שִׁבְיָשׁוֹ, אוֹ שֶׁצָּעְרוֹ וְהוֹנָה אוֹתוֹ בְּדִבְרֵים. וְנוֹדַע לוֹ כְּבִירוֹר, שֶׁלֹּא הִשִּׁיב לוֹ אֶת הַגִּזְלָה וְלֹא שָׁלַם לוֹ אֶת נִזְקוֹ וְלֹא בִקֵּשׁ פְּנִיּוֹ לְהַעֲבִיר לוֹ עַל עוֹנוֹ, אִפְלוֹ רָאָה דְבָר זֶה בִּיחִידֵי - יְכוּל לְסַפֵּר הַדְּבָרִים לְבְּנֵי אָדָם כְּדֵי לְעוֹר לְאֲשֶׁר אֲשֵׁם לוֹ וּלְגִנוֹת הַמַּעֲשִׂים הַרְעִים בְּפְנֵי הַבְּרִיּוֹת.

ה'חֲפֵץ חַיִּים' מוֹנֶה שְׁבַעֲה תְּנָאִים לְהַתֵּר זֶה, וְרַק כְּאֲשֶׁר הִתְקַיְמוּ כָּל הַתְּנָאִים הִלְלוּ - מִתֵּר לְסַפֵּר:

(א) שְׂיָרָאָה זֶה הַדְּבָר בְּעֲצָמוֹ, וְלֹא עַל יְדֵי שְׂמִיעָה מֵאַחֲרִים, אִם לֹא שְׁנִתְבָּרַר לוֹ אַחַר כֵּן, שֶׁהַדְּבָר אֲמֵת: (ב) שֶׁלֹּא יִחְלִיט תַּכְּף אֶת הַעֲנָן בְּדַעְתּוֹ לְגִזֵּל וְעֲשֶׂק, רַק יִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶת עֲצָם הָעֲנָן, אִם הוּא עַל פִּי דִין בְּכֻלָּל

לְעִשׂוֹת שְׂדוּךְ עִמּוֹ וְכָל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה, אִפְּלוֹ לֹא שָׁמַע עָלָיו עַד עֵתָה שׁוֹם רַעַה, אִף עַל פִּי כֵן מִתֵּר לְדַרְשׁ וּלְחַקֵּר אֲצִל אֲנָשִׁים עַל מַהוּתוֹ וְעִנְיָנו, אִף דִּיכּוּל לְהִיּוֹת, שְׂיִסְפְּרוּ לוֹ גְּנוֹתוֹ, אִפְּלוֹ הִכִּי מִתֵּר, כִּיּוֹן דְּכּוֹנְנָתוֹ לְטוֹבַת עֲצָמוֹ לְבַד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ אַחַר כֵּן לְבוֹא לִידֵי הַזֵּק וְלִידֵי מִצָּה וּמְרִיבָה וְחִלּוּל ה', חֵס וְשָׁלוֹם.

אֲמַנָּם לְהַתֵּר זֶה, מְצָרֵךְ הַחֲפֵץ חַיִּים כַּמָּה הַסְּתִיגִיּוֹת חֲשׁוּבוֹת:

א. צָרִיךְ שְׂיִוְדִיעַ לְמִי שֶׁשׁוֹאֵל מֵאֵתוֹ עָלָיו, שְׂרִוּעָה לְעִשׂוֹת שְׂדוּךְ עִמּוֹ אוֹ כָּל עִנְיָנו הַשְּׂתַתְּפוֹת וּכְנִ"ל, וּבְזֶה לֹא יִהְיֶה עָלָיו שׁוֹם חֲשֵׁשׁ אֲסוּר - לֹא מִפְּנֵי שְׂאֵלְתוֹ, שֶׁהוּא אֵין מִתְּכַוֵּן לְגְנוֹתוֹ רַק לְטוֹבַת עֲצָמוֹ, וְגַם אֵין לוֹ שׁוֹם אֲסוּר מִפְּנֵי תִשׁוּבַת חֲבֵרוֹ דְּנִימָא דְעֵבֵר בְּזֶה עַל "לְפָנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכַשֵּׁל" - כִּי אִף אִם יִסְפֵּר עָלָיו חֲבֵרוֹ אֶת עֲצָם גְּנוֹתוֹ, אֵין הוּא עוֹשֶׂה בְּזֶה אֲסוּר גַּם כֵּן, כִּיּוֹן שְׁנָם הוּא אֵינוֹ מִתְּכַוֵּן בְּתִשׁוּבְתוֹ לְסַפֵּר גְּנוֹתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, רַק הוּא אוֹמֵר הָאֲמַת בְּכֵדֵי לְהִיטִיב עִם זֶה הַשְּׂוֹאֵל מֵאֵתוֹ עֲצָה בְּעִנְיָן זֶה, דְּזֶה מִתֵּר מִן הַדִּין.

אֲבָל אִם לֹא יוֹדִיעַ לְחֲבֵרוֹ אֶת סִבַּת דְּרִישׁוֹתוֹ, וְעוֹשֶׂה עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ סֵתָם מִתְּעַנְיָן בְּאוֹתוֹ אִישׁ, כְּדֵי שְׂיִוְדַע לוֹ בְּטוֹב מַהוּתוֹ, נִרְאָה פְּשוּט דְּעוֹבֵר בְּזֶה עַל "לְפָנֵי עוֹר", שֶׁעַל יְדוֹ יַעֲשֶׂה חֲבֵרוֹ אֲסוּר אִם יִסְפֵּר עָלָיו דְּבָרִים שֶׁל דְּפִי אִפְלוֹ אִם אֲמַת הוּא, וְאִף שֶׁעַל יְדֵי סְפוּרוֹ נִסְבָּב טוֹבָה לְאַחַר, מְכַל מְקוֹם הוּא לְגְנוֹתוֹ הַתְּכַוֵּן, עַל כֵּן צָרִיךְ לְעִשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכְּתִבְנוּ.

[וְאִם יִטְעַן הַטּוֹעֵן, הֲלֹא פְּעָמִים אִם יוֹדִיעַ הַשְּׂוֹאֵל שְׁכּוֹנְנָתוֹ לְמִטְרַת שְׂדוּךְ אוֹ שְׂתַפּוֹת, לֹא יִרְצֶה חֲבֵרוֹ לְשַׁתֵּף עִמּוֹ פְּעֵלָה, וְלֹא יוֹדִיעַ לוֹ בְּאֲמַת מַמַּהוּת הָאִישׁ, וְרַק בְּאִפְּן שְׂיִהְיֶה 'מְסִיחַ לְפִי תָמוּ' יִצְלִיחַ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֶת הַמִּידַע הַחֲשׁוּב. אִף אֲנִי אֲשִׁיב לוֹ. לוֹ יְהִי שֶׁהַדְּבָר כֵּן, וְכִי מִתֵּר לְהוֹשִׁיט כּוֹס יַיִן לְנִזִּיר בְּשִׁבִיל שְׂיִשְׁתַּכֵּר מְעוֹת אוֹ שְׂאָר הַנְּאָה?! וְכֵן כְּאֵן בְּעִנְיָנוֹ הֲלֹא אֲסוּר לְשׁוֹן הַרַע עַל כָּל פְּנִים

פְּרִשְׁת וְאָרָא

ב. אם הוא משער, שְׂבוּדָאֵי לא תהיה שום תועלת, כגון, אם האנשים, שהוא מספר לפניהם הם בעלי הרשע, שגם הם עשו כמה פעמים כהרעה הזאת לאנשים, ולא נחשב בעיניהם לעון כלל, לאנשים כאלו יזהר, שלא לספר כלל ענין פְּזָה. כי מלבד שלא תבוא שום תועלת מספורו, עוד יוכל לצמח מזה קלקול גדול, כי הם ילכו ויספרו דבר זה להגזלן והעושה והמביש ויעברו על ידי זה על הלאו ד"לא תלך רכיל בעמיק" וגם על ידי זה רגיל לבוא אחר כך מחלוקות גדולות, ובפרט אם, חס ושלום, יוכל לבוא על ידי זה לענין מלשינות.

קדם שמוציאים דבור מהפה - צריך לישב עליו ז' נקיים!

מתוך הדברים הללו, אנו נוכחים לדעת כמה מחשבה יש להשקיע לפני שמוציאים דבור מהפה, כמה פרטים צריך לחשב ולבדק, נורא נוראות! הדברים מעלים בזכרון את דברי המגיד מ'שרים' למרן ה'בית יוסף' (פרשת בשלח אור לט"ו בשבט): "ואל תדבר כלל כי אם הדברים ההכרחיים לקיום גופך ונפשך, וטרם תוציא הדבר מפיה תראה אם אפשר לך זולתו אל תוציאהו מפיה, וגם אם תהיה מספק בו אל תוציאהו מפיה עד שיהיה מברר לך שאתה מכרח לאמרו".

אמת שאין זה מן המלאכות הקלות, בעוונותינו הרבים האדם רגיל להוציא דבור מפיו ולא לחשב כל כך, אולם הלא אמרו חז"ל (אבות פ"ה מכ"ג) 'לפום צערא אגרא', וכתב הגר"א באגרותו 'עלים לתרופה': "וכל רגע ורגע שאדם חוסם פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער".

וידוע מה שהעירו בעלי המוסר, דאיתא במדרש (מכילתא משפטים פ"כ) שבשכר ששתקו הכלבים מנביחתם בזמן יציאת מצרים ו'לכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו' - זכו לטל

גזל או הזק: ג) שיוכיח את החוטא מתחלה ובלשון רכה, אולי יוכל להועיל לו, ויטיב על ידי זה את דרכיו, ואם לא ישמע לו, אז יודיע לרבים את אשמת האיש הזה, מה שהזיד על רעהו. ד) שלא יגדיל העולה יותר ממה שהיא: ה) שיכון לתועלת, ולא להנות חס ושלום מהפגם שהוא נותן בחברו, ולא מצד שנאה שיש לו עליו מכבר. ואפלו אם התועלת הזאת לא תוכל להגיע על ידי ספורו, רק שהוא מתפונן שיתרחקו בני אדם מדרך רשע כשישמעו שהבריות מגנות פועלי און, ואולי הוא בעצמו ישוב על ידי זה מדרך הרעים ויתקן מעשיו כשישמע שהבריות מגנות אותו עבור זה, גם זה איננו בכלל לשון הרע, ולתועלת יחשב, כיון שעל כל פנים אין מכון להנות מהפגם שהוא נותן בחברו רק לקנא לאמת, ואולי תבוא על ידי זה תועלת על להבא. ו) אם הוא יכול לפגם את התועלת הזאת עצמה בעצה אחרת, שלא יצטרך לספר את ענין הלשון הרע עליו, אזי בכל גוני אסור לספר ז) שלא יסובב על ידי הספור הזק להגדון יותר מכפי הדין שהיה יוצא, אלו הועד עליו באפן זה על דבר זה בבית דין.

עוד יש לבדק ולבחן:

א. אם המספר חוטא באותם חטאים, וגם הוא חולה בעברות האלה כמוהו, הרי זה אסור לפרסמו. כי איש פְּזָה, אין פונתו בגלותו מסתרי לטובה וליראה, כי אם לשמח לאיד ולבזותו בזה. וכבר נאמר בענין זה (הושע א' ד) "ופקדתי את דמי יזרעאל על בית יהוא", הנה כי אף על פי שעשה יהוא מצנה בהכריתו את בית אחאב ביזרעאל, כי נצטנה פן על ידי נביא, ונתנה לו עבור זה מלוכה עד ארבעה דורות, כמו שנאמר (מ"ב י, ל), "יען אשר הטיבת לעשות הישר בעיני ככל אשר בלבבי עשית לבית אחאב, בני רבעים ישובו לך על פסא ישראל", בכל זאת נפקד עליו לבסוף דמי אחאב, מפני כי גם הוא היה רב פשע.

פְּרִשְׁת וְאַרְא

בלתי שכיחה שנטל על עצמו את המשימה לצר יצירה נפלאה וחשובה כזאת.

אולם לפני שנעתר רבי ברוך מרדכי לבקשת ה'חפץ חיים' לתת לו הסכמה, רצה לבדוק אם המחבר עצמו מישם את הדברים אף בהנהגתו האישית, או שמא אינו 'נאה מקנים'. אי לכך בקש מכמה תלמידי חכמים להפגוש עמו בדברים, לשוחח בדברי תורה וגם במילי דעלמא, ולהסב דרוך אגב את השיחה אודות אנשים שונים שמעשיהם מקבלים כמזיקים ליהדות, ולבחון בדרך זו כיצד מקים ה'חפץ חיים' את הלכות לשון הרע.

אחד המרגלים האלה היה רבי נתן נטע קמחי זצ"ל; לימים ספר ברב התפעלות כי הוא שוחח עם המחבר במשך שש שעות, מרבית השיחה נסבה על בעיות יהודיות שונות, במהלך השיחה השקיע המרגל רב עמל וטרח כפי להוציא מפי ה'חפץ חיים' לפחות דבור אחד בלתי מחשב של בקרת על זולתו - אף ללא הצלחה... בסופו של דבר נאלץ לחזור אל רבו להודות שלא הועילו שום חכמות, וכי כל עמלו היה לשוא, המחבר התחמק באמנות מפתיעה בלי לפזר אף גרגיר אחד של אבק לשון הרע.

בעקבות עמידתו המרשימה בנסיון, נתן לו רבי ברוך מרדכי בשמחה את הסכמתו, והוסיף וכתב: "איש מהיר במלאכתו מלאכת שמים... כי הרחיב באורו אשר חלק מחכמתו, והוא נאה דורש נאה מקנים..." - עבדה שנתבררה לו באפן אישי...

שמחת ה'חפץ חיים' ביום הולדתו ה-90

כאשר הגיע מרנא ה'חפץ חיים' לגיל תשעים - ערך מסבה גדולה, כשתמהו עליו מקרביו, מדוע עושה הוא לעצמו מסבה, שהרי לא נהגו החכמים לערוך מסבת יום-הולדת כשהגיעו ליום הולדתם, ורק אצל פרעה פתח יום הולדת את פרעה... השיב להם כי תמיד חשש שאלו יפטר מן העולם בלא אריכות ימים - ירננו

שכרם שכל בהמה הנמצאת טרפה יש להשליכה לכלב לכלב תשלונו אתו. ולכאורה קשה, הלא הצפרדעים הצטינו במעשיהם יותר מהכלבים, שהם מסרו נפשם למיתה במפת צפרדע, כמאמר ה' ביד משה (שמות ז, כח): ועלו ובאו וכו' ובתנו ריף ובמשארותיך, עד כדי שחנניה מישאל ועזריה מסרו נפשם לפל בכבשן האש מפני שלמדו קל וחמר מצפרדעים (פסחים נג, ב), ולא מצינו שזכו לשכר כל כך?

אלא ללמדך שמעשה הכלבים היה יותר מעלה ממעשה הצפרדעים, קל יותר לקבל החלטה חד פעמית ולקפץ לכבשן האש, מאשר להתנהג נגד הטבע שאפה רגיל בו מעת שנולדה, ולכן דוקא לכלבים שכבשו את טבעם הרגיל לנבח, מגיע השכר. כן האדם אשר רגיל עוד מילדותו לדבר ולדבר... ואינו משקיע מחשבה במה שמוציא מפיו, ככל שיכבש את טבעו ויתגבר עליו לחסם פיו ולחשב חשבונו של עולם מה מתר לדבר ומה אסור לדבר - יזכה לשכר גדול ועצום שאין לשער ולדמין.

"והוא נאה דורש נאה מקנים"

בפתיחת הספר 'חפץ חיים', מופיעה הסכמה נלהבת, אותה כתב הגאון רבי ברוך מרדכי ליפשיץ אב"ד נובהרדוק, בין שורות ההסכמה כתב הגאון על החפץ חיים: "איש מהיר במלאכתו מלאכת שמים... כי הרחיב באורו אשר חלק מחכמתו, והוא נאה דורש נאה מקנים..."

את הרקע העומד מאחורי מלים אלו, נבין על פי מעשה שהיה...

כאשר בא ה'חפץ חיים' עם ספרו אל רבי ברוך מרדכי הנ"ל כדי לקבל הסכמה לספר, רבי ברוך לא הפיר את המחבר לפני כן, אולם כאשר עבר על הפתוח בו - נתרגש עד למאד, והתפעלות גדולה אחזה בו בראותו לפניו למדן גרוש וירא שמים, וגם עניו במדה

פְּרִשְׁת וְאַרְא

רפאל הכהן מהמבורג וצ"ל שקבל על עצמו כל חייו שלא לדבר על שום אדם בעולם, מטוב ועד רע - כי מתוך שמדבר על חברו - יכול בקל להמשיך לדברי אסור.

ואמר רבי ישראל סלנטר: למה נסמכה פרשת מאכלות אסורות שבפרשת שמיני לעניני המצרע? ללמדך שכשם שאפה נזהר ממאכלות טמאים הנכנסים לפיך - באותה מדה תזהר מדבורי גנות שאפה מוציא מפיה, ועל זה המליצו את הפסוק בתהלים (כב, ז) "ואנכי תולעת ולא איש" - אמר דוד המלך ע"ה, אתם בעלי הלשון טוב יהיה לי אם תחשבו אותי לתולעת ותזהרו שלא לאכלני, כי עתה שאיש אני - אתם טורפים ובולעים אותי חנם ללא כל נקיפות מצפון...

ומספר על היהודי הקדוש מפשיסחא, שצנה פעם לתלמידו רבי בונים שיצא לדרך, ולא פּרש לו לאן. התלמיד עשה כמצות רבו, לקח עמו חסידים אחדים, הזמינו את העגלון והסוסים ויצאו ליעד לא מגדר...

חלפו שעות והרעב מציק לכל, הנה לפניהם פּנדק אחד, החסידים ירדו ופנו אל הדלפק, שם ישב בעל הפּנדק, הם רצו להזמין לעצמם ארוחה, והחלו חוקרים ודורשים מי הוא השוחט כאן את הבשר, מה מצב הבהמות, כיצד עושים את המליחה וכו'.

והנה שומעים הם קול הדובר אליהם: "חסידים חסידים", מביטים החסידים סביבם ואינם רואים איש, מביטים מחפשים ומגלים הם יהודי לבוש קרעים היושב מאחרי התנור, אותו יהודי פונה אליהם ואומר: "חסידים חסידים, על מה שאתם נותנים לתוך הפה חוקרים ודורשים אתם מי הוא השוחט והבשר איך הכשר, אבל מה שאתם מוציאים מהפה, כלומר הדבורים היוצאים מהפה, עליהם אין לכם שום שאלה כלל..."

שמע רבי בונים את הדברים, ומיד פנה לחסידים "אנו שבים לפשיסחא, בטוחני לא

עליו אנשים ויאמרו שכנראה היה רק נאה דורש' בספרו 'חפץ חיים' אף לא נאה מקיים' - שהרי מקרא מלא פתיב: מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב נצר לשונך מרע וגו', אדם ששומר את פיו מלשון הרע זוכה לאריכות ימים, והיכן אריכות ימיו של זה? על כרחך שלא נהג בעצמו לשמר את לשונו... ולכן כשזכה להגיע לאריכות ימים, הרי יש סבה לשמחה על פי נתקיים בו פסוק זה, ולא ירננו ח"ו עליו ועל ספרו...

ספרי ה'חפץ חיים' - כל מלה תורה

רבנו ה'חפץ חיים' זכה שספרו משמש אבן דרך להלכות שמירת הלשון, הוא נחשב בתחום זה למרא דשמעתא על פיו ישק דבר קטן וגדול, וכל כך למה? כי היה בעצמו שומר את פיו ולשונו באופן מבהיל.

כאשר מאן דהוא הזכיר בפני הגר"י קמינצקי וצ"ל את המקבל בשם הגר"א שעל כל תבה ותבה של תורה - מקימים מצות עשה של למוד תורה, אמר על כך הגאון הגר"י: "פשיטא שמעלה זו מצויה רק בספר שאין בו מלה מיתרת, וכל תבה שבו מחשבת בתכלית הדיוק, אבל בספר שהכביר והרבה בבאור - אין בכל תבה מצות למוד תורה רק באותם הנצרכים להבנת הענין". ובאותו מעמד הצביע הגר"י קמינצקי על ספר ה'משנה ברורה' ואמר "ספר זה הוא מהסוג שכל תבה הכתובה בו היא מדיקת עד לתכלית כלשון הראשונים ממש, ולכל זה זכה ה'חפץ חיים' מדה כנגד מדה - בזכות שמירת פיו ולשונו שזוהר כל ימיו, וכל דבור שיצא מפיו היה מחשב להפליא, כנגד זה סיעוהו מן השמים שכל תבה שלו ב'משנה ברורה' תהיה מדיקת בתכלית הדיוק, כאחד מן הראשונים".

זהירות הדבור - כזהירות המאכלות

ואכן צריך האדם להזהר מאד בכל דבור ודבור היוצא מפיו, וספר החפץ חיים על רבי

פְּרִשֵׁת וָאֲרָא

מתאים לרפא אותו לגמרי בעמדו לפני פרעה - בין שלא התפלל השאיר אותו הקב"ה במומו, ורק שם בפיו את המלים הנכונות כדי שיוכל להתבטא יפה.

ספור נפלא על חשיבות התפלה

ונסים בספור נפלא על חשיבות התפלה, אותו מספר הרב חיאל מיכל שטרן שליט"א בספרו רעיונות לדרש (עמוד קלב):

מעשה שהיה לי אישית בנושא חק ההפלות כשהיו צריכים לדון בכנסת על ענין זה [בשנת תשל"ז], התארגנו עשרות אנשים להפעיל קשרים עם חפ"ם ושרים כדי לשכנע אותם להתנגד לחק.

עלי הטילו להפגש עם שמואל תמיר שהיה אז שר המשפטים והיה מתומכי חק ההפלות, החלטתי שכדאי שאדבר עם רבי רפאל לוין בנו של רבי אריה שאנשי הלכוד בעבר העריצו אותו מאד, ואולי ביחד תהיה לנו קצת השפעה עליו. הצעתי לר' רפאל לוין, ואמר נו... אם צריך אני אלה, והפגישה הייתה שלשה ימים לאחר מכן.

התפללתי נרגשות לה' יתברך בשלשה ימים אלו שנצליח במלאכת השכנוע.

בהגיע היום נסעתי עם ר' רפאל למשכן הכנסת, ונכנסנו ללשכת שר המשפטים שמואל תמיר. מיד בתחלת השיחה אמר לו ר' רפאל תשמע ספור ששמעתי מאבא שלי, פעם באו אליו זוג שהאשה הייתה בהריון והבעל רצה שתעשה הפלה, האשה גם לא רצתה את ההריון אבל לא הסכימה לעשות הפלה. ישבו בני הזוג והחליטו ביניהם כי מה שרבי אריה לוין יגיד זה מה שיעשו...

רבי אריה ישב והסביר להם גדל מעלת הבאת ילד לעולם... הם השתכנעו וקבלו את עצתו שלא לבצע את ההפלה.

שלח אותי הרבי אלא בשביל לשמע דברי אמת נוקבים אלו, ולאחר ששמעתי והפנמתי אותם בלבי - יכול אני לשוב חזרה".

'אלקי נצר לשוני מרע'

כדי שאדם יזכה לשמר את פיו כראוי, צריך הוא להמון סיעתא דשמיא, ואיך זוכה אדם לסיעתא דשמיא? על ידי תפלה! בסיום תפלת שמונה עשרה, אנו אומרים 'אלקי נצר לשוני מרע', לכונן ברגעים אלו! לא למלמל תפלה יקרה זו בחטף... אָנָּה ה'! תפניע בדי לשמר לשוני, אל תעמיד אותי בנסיונות, תזכה אותי להיות מקף בחברה של שומרי לשון, תן בי את הכח לטעת בבני ביתי וידידי ערך ורצון להיות שומרי לשון, אדם שמתפלל מעמק הלב ודאי יזכה שהקב"ה יסיע בידו.

כשמבקש ה' יתברך ממשה רבנו ע"ה לגאל את ישראל, טען משה לפניו (שמות ד, י) "לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבוד פה וכבוד לשון אנכי" ועל טענתו זו ענה הקב"ה "ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר".

וכתב על כך הרמב"ן: "והנה משה מרב חפצו שלא ילך - לא התפלל לפניו יתברך שיסיר כבודות פיו. אבל טען אחרי שלא הסירות כבודות פי מעת שדברת לי ללכת, אל תצוני שאלך, כי לא יתכן לאדון הכל לשלח שליח ערל שפתים למלך עמים. והקב"ה, בין שלא התפלל בכה, לא רצה לרפאותו, אבל אמר לו 'אנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר', שיהיו דברי אשר אשים בפיה במלות נכונות שתוכל לבטא בהן יפה.

נפלא למתבונן, משה רבנו נותר עד סוף ימיו כבוד פה וכבוד לשון, בגלל שלא ראה להתפלל על זה, ואפילו שודאי ידע הקב"ה שרצונו להרפא, וגם מצד הענין היה יותר

פְּרִשֵׁת וְאָרָא

אָנִי נִלְחַם כְּנֶגֶד הַתְּפִלוֹת וְכֹךְ הִיָּה שֶׁהוּא
הוֹסִיף פְּרִטִים בַּחֵק כְּדֵי לְהַכְבִּיד וּלְהַקְשׁוֹת
עַל בְּצוּעַ הַתְּפִלוֹת...

כְּשִׁיִּצְאָתִי אֶמְרָתִי לְר' רַפְאֵל: "אָנִי מוֹדָה
לָךְ עַל שְׂבָאָתָּה... לֹא יִכְלָתִי לְבַד לְפַעַל מֵה
שֶׁפָּעַלְתָּ... אָבֵל דְּבַר אֶחָד אָנִי לֹא מֵבִין, הֲרִי
אֶתָּה יוֹדַעַת אֵת הַסְּפוּר מִקֶּדֶם, וְלָמָּה לֹא סִפַּרְתָּ
לִי...? הֲיֵיתָ מוֹנֵעַ מִמְּנִי לְחַץ כְּמָה יָמִים..."

אָמַר לִי רַבִּי רַפְאֵל... ר' מִיכָל... מָה אֶתָּה
חוֹשֵׁב שֶׁהַסְּפוּר שְׁלִי שֶׁכִּנְעַנְעוּ הַתְּפִלוֹת שֶׁהַתְּפִלָּלוֹנוּ
שְׁלִישָׁה יָמִים זֶה נִתֵּן אֶת כַּח הַהֲצִלָּה, אִם הֲיֵיתִי
מִסְּפָר לָךְ לֹא הֲיֵיתָ מִתְּפַלֵּל חֲזַק כָּל כֶּה..."

ה' יִזְכְּנוּ לְשִׁמְרָה עַל פֶּה טְהוֹר וְקָדוֹשׁ מִכָּל
לְשׁוֹן הָרַע, רְכִילוֹת, וְדִבְרֵי חֲנֻפָּה, וּבְכַף אֶף
נִזְכָּה לְקִדְשֵׁי הַבְּרִית כַּהֲגֵן, שֶׁהֵלֵא כְּפִי הָאָמוּר
בְּרִית הַלְשׁוֹן וּבְרִית הַמַּעוֹר קְשׁוּרוֹת וְתַלְוִיּוֹת
זוֹ בְּזוֹ, וַיִּתְקַיֵּם בְּנוֹ מֵאֲמַר הַפְּסוּק "לֹא יִחַל
דְּבָרוֹ - כָּכֵל הֵיִצָּא מִפִּי יַעֲשֶׂה", כְּשֶׁאֲדַם
שׁוֹמֵר עַל פִּי נְקִי, כָּל מֵה שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ
מִבוֹרָא עוֹלָם - יִנָּתֵן לוֹ, וְאַף אָנוּ נִזְכָּה שְׁכָל
מִשְׁאֲלוֹת לִבְנוֹ יִתְמַלְאוּ לְטוֹבָה, אָמֵן וְאָמֵן.

הַמְּשִׁיךְ ר' רַפְאֵל לוֹיִן וְאָמַר לְשִׁמּוּאֵל תְּמִיר:
אֶתָּה יוֹדַע מִי נוֹלַד מֵהַהַרְיוֹן הַהוּא?... זֶה
הֲיֵיתָ אֶתָּה...

שָׁמַט שִׁמּוּאֵל תְּמִיר רֹאשׁוֹ לְאַחֲזוֹר מִרַב
הַתְּפִעָה...

אָמַר לוֹ ר' רַפְאֵל אֵל תַּחֲשֹׁב שֶׁאָנִי מִסְּפָר
לָךְ סְפוּר דְּמִיּוּנִי... אֶמָּא שְׁלָךְ חָיָה עֲדִין,
תַּתְקַשֵּׁר אֵלֶיךָ בְּטֵלְפוֹן עֲכָשִׁי וְתִשְׁאַל אוֹתָהּ
אִם שְׁקִרְתִּי בְּמִשְׁהוּ...

הַרִים שִׁמּוּאֵל תְּמִיר טֵלְפוֹן לְאֶמָּא שְׁלוֹ,
הָעֵמִיד אֵת הַטֵּלְפוֹן לְפָנָיו שֶׁגַם אָנוּ נִשְׁמַע...
וְאָמַר אֶמָּא... נִמְצָא לְיָדֵי עֲכָשִׁי בְּנוֹ שֶׁל ר'
אֲרִיָּה לוֹיִן, וּמִסְּפָר לִי שֶׁאֶבֶא רְצָה לְהַפִּיל
אוֹתִי זֶה נִכּוֹן אוֹ לֹא...

הַתְּחִילָה לומר שִׁמּוּאֵל לְשִׁמּוּאֵל שְׁלִי... אֵל תִּכְעַס
עַל אֶבֶא הוּא לֹא רְצָה לְעֲשׂוֹת אֵת זֶה בְּכוֹנָה...
הַמְצָב הִיָּה קִשָּׁה... אֶבֶא לְמַד רְפוּאָה... וְלֹא
הִיָּה לוֹ זְמַן לְחַשֵּׁב עַל כּוּוֹן שֶׁל יְלָדִים...

בְּסִיּוּם הַשִּׁיחָה נִעְמַד שִׁמּוּאֵל תְּמִיר וְאָמַר
לְנוּ: "רַבָּנִים יְקָרִים... מְרַגַע זֶה הַתְּהַפְּכָתִי..."

בשורת טובה לאוהבי התורה ולומדיה

לה"י בני"י עמ"י עש"י

בסיעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"אשיחה בחוקיך בהלכה"

חמשה כרכים

לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נדבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חיזוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

וכעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים
"אשיחה בחוקיך בהלכה"
ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולהקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב

הספרים מעוטרים
בהסכמת הגולי הגור שליט"א
והתקבלו בס"ד באהבה רבה
בהיכלי התורה

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בהקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בהקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיכוי הרבים

וזכות לימוד התורה וזיכוי הרבים תגן בעדכם

ניתן להקדיש פרשיות

לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

052-7627127 אש.ש. אש.ש. X

לקבלת גיליונות אלו חינם
יש לשלוח בקשה למייל:
toraoren@gmail.com

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000